

Deel 1. Geen rijst zonder water (Nol Maes, teamleider, reflecteert)

Hoofdstuk 1: Woestijnwaterkoorts (1984-1985)

Mijn aanstelling als Nederlandse teamleider – of beter Chef Associé du Projet – is zonder belemmering en oponthoud eind 1984 tot stand gekomen. Er was niet veel aanbod van kandidaten bij het Directoraat Generaal Internationale Samenwerking van het Ministerie van Buitenlandse Zaken om aan het einde van de wereld, in de gribus van het verfschuwde Mauritanië, een post te aanvaarden met verantwoordelijkheid voor een project zonder veel kans van slagen. Mijn eerste counterpart; directeur Abdallah Ould Sadiq, nodigde me na mijn aankomst in zijn huis uit in onze standplaats Rosso.

De man hoorde uiterst vriendelijk mijn introductie aan. Nadat ik door de helpende handen van een paar stafleden van ons project in mijn voorlopige woning was ondergebracht, werd ik door zijn chauffeur in zijn oude Peugeot opgehaald.

‘Meneer Abdallah verwacht u,’ zei de chauffeur. Voor een hoge muur met een brede, blauwe ijzeren poort werd ik afgezet. De chauffeur klopte op de onderdeur en zei: ‘Hier is meneer Maes.’

De deur werd opgedaan door een jongen met Wolof trekken, zo leerde ik later. Hij was breedgeschouderd, lang, had een brede neus, hoog voorhoofd en een hele donkere huidskleur.

‘Volg mij, alstublieft. Meester Abdallah wacht op u,’ zei hij zachtjes. Ik trad binnen in een grote hal en daarna ging ik door een lange gang een donker, groot vertrek binnen. Mannen zaten in kleermakerszit op kussens op mooie, geknoopte tapijten. De kleine, licht getinte, Arabisch uitzijende Abdallah met een prachtige, zwarte tulband op zijn hoofd, gekleed in een chique, indigoblauwe boubou, met fraaie witte borduursels bestikt, stond langzaam op en schreed bijna koninklijk naar mij toe. Hij rolde zijn sierlijke, witte, gekrulde puntschoenen langzaam af.

‘Bonsoir monsieur Maes, enchanté de faire votre connaissance. Soyez la bienvenue,’ was zijn welkomstbegroeting. Ik beantwoordde de groet

kort, iets te kort voor deze cultuur, zo bleek later. Hij boog beleefd ietwat naar voren. De top van zijn fraaie hoofddekseel reikte tot aan mijn borst, een eindje onder mijn kin. De andere drie personen, ook kleine mannen, begroetten mij hierna één voor één en met het traditionele, uitgebreide ritueel.

‘Dag meneer. Hoe was de vlucht? Ging het goed in Nouakchott? Hoe is het met de familie? Hoe is het met u?’ Dit is de verkorte weergave. Ik heb snel geleerd dat je bij een begroetingsritueel geen aspect mag overslaan en dat groeten belangrijker is dan een gesprek voeren.

Op elke vraag naar jouw toestand behoor je te antwoorden (later veinsde ik een hoestbui om het eindeloze begroeten te stoppen).

Abdallah nodigde mij uit om op een kussen plaats te nemen en gezamenlijk een maaltijd te genieten. De aanwezigen bleken geen stafleden van het project te zijn. Het waren broers of neven en een kennis. Abdallah legde mij de projectorganisatie uit vanuit zijn kennis.

De organisatie van het bijna volledig Nederlands gefinancierde project was opgedragen aan de SONADER (Société Nationale pour le Développement Rural), een filiaal van het Mauritaanse Ministerie van Landbouw (Ministère de l’Agriculture). De doelstelling was om in de dorpen langs de Sénégal rivier simpele infrastructuur voor kleinschalige, geïrrigeerde landbouw aan te leggen voor rijst en wat zelfvoorzienende groenten. Het ging om natte rijst, maar afwisseling met andere teelten was niet ongebruikelijk en goed voor grondverbetering.

Het was bedoeld voor alle bevolkingsgroepen, van welke etniciteit dan ook. In de eerste ronde stonden een dertigtal dorpen op de rivieroever aan de Mauritaanse kant (Petits Périmètres Irrigués Villageois: PPV) op de planning. Het ging om gepompte, kleinschalige irrigatie op geselecteerde dorpsarealen onderverdeeld in gezins- of familiepercelen. Met bassins met dijkjes omgeven als afscherming en om het water daarin te verzamelen.

De aanleg van de infrastructuur moest grotendeels met handkracht uitgevoerd worden door de mensen zelf, met kruiwagens en schoppen. Dit zou het gevoel van eigenaarschap vergroten volgens de toen gangbare ontwikkelingstheorie. De verdeling van de veldjes vond plaats

door de ‘Chef du Village’; de wereldlijke en vaak ook godsdienstige leider.

Abdallah gaf duidelijk aan dat hij Directeur du Projet was en tekenbevoegdheid voor alle handelingen had. Ik was er om hem te helpen en leiding te geven aan het Nederlandse team. En voor stimulans van de uitvoering van het project. Later zou blijken dat Nederlanders de facto voor alles verantwoordelijkheid droegen, omdat er amper lokale staf aanwezig was met kennis van zaken.

Irrigatie was aan deze kant van de Sénégal rivier amper bekend. Het project diende dan ook als kennismaking met dit nieuwe concept. De bedoeling was in de tweede fase tot een opschaling in aantal en omvang te komen.

Abdallah noemde mij ‘planificateur’; iets als planner. Verder gaf hij aan dat hij de tekenbevoegdheid aan zijn broer Sadiq delegerde als hij er niet was. Dit jaar zou hij naar Mekka gaan voor de Hadj. Dat is voor alle gezonde moslims éénmaal verplicht. Vaker gaan levert meer punten op om naar de hemel te gaan en daar deelgenoot te worden van een zalig bestaan. Abdallah zou voor de derde keer gaan.

Het kostte mij enige moeite om aan de aanwezigen uit te leggen dat een goed onderbouwd jaarplan, samen met een evaluatie gebaseerd op meetbare indicatoren van het afgelopen halfjaar nodig was om een volgende décaissement de l’argent (vrijmaken van ...